

Bức Tường Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tránh Häo Tâm / änh: Phùng Khäi Tuän
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Bức Tường Than Khóc (Wailing Wall) hay còn đäc gäi là bức Tường Phía Tây (Western Wall) täa läc trong thành cä Jerusalem là đäa đäi m Thánh tích rät quan träng

đäi väi ngäi Do Thái. Tường bäng đá träng häi ngäa, hän näa chiäu cao bức täng käc 17 täng đá phía đäi mät đäng có tuäi tä thäi Ngôi Đän Thä Nhäi đäc xây vào khoäng năm 19 Träc Công Nguyên (TCN) bäi vua Herod (tiäng Viät âm là Hêrôđê là ngäi xä Chúa Jesus).

Bức Tường Than Khóc cäa ngäi Do Thái ở Jerusalem

Nhäng täng đá còn läi trên täng đäc xây thêm vào thä kä thä 7 và sau đó.

Ngày nay Tường Than Khóc đäc xem nhä đän thä Do Thái Giáo lä thiên dành cho tät cä mäi ngäi täi cäu nguyän hay thăm viäng suät ngày đäm.

Sau khi viäng nhà thä Mä Chúa chúng tôi lên xe buýt cäa đoàn hành häng đä đän bức Tường Than Khóc näm cách Mä Chúa chä 600 mét vä häng Tây Nam trong khu väc Do Thái (Jewish Quarter) trong khi nhà thä Mä Chúa (Church of the Holy Sepulchre) näm bên khu väc Thiên Chúa Giáo (Christian Quarter). Xe buýt đoàn hành häng đäu vào bãi đäu xe và cä đoàn 18 ngäi chúng tôi cùng väi bà häng đän viên du läch đi vào quäng träng phía Tây cänh bức Tường Than Khóc.

Bức täng cũng bäng loäi đá träng màu ngäa cao nghäu nghäu phía bên kia täng mái vòm bäng vàng cäa ngôi đän Häi giáo Rock Mosque nhäu óng ánh trong näng chiäu Xuân.

Bức Tường Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tränh Häo Tâm / änh: Phùng Khäi Tuän
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Träc khi bäc vào quäng träng đông đäo tän đä Do Thái Giáo và du khách, mäi ngäi phäi qua mät bän kiäm soát cäa quän đäi Israel đä xem coi cä bom, chät nä, vũ khí gä hay không?

Lính Israel mäc quän phäc ngäi ô mä và rät trä, cä nä quän nhän cũng rät xinh đäp. Họ vui vä, väa làm nhiäm vä väa tä nhiên cäi giän väi nhau.

Täi đäy cä mät thùng đä nhäng chiäc mũ tròn bäng giäy cäa ngäi Do Thái Giáo thäng hay đäi khi cäu nguyän gäi là “kippah” cho nhäng ai không cä mũ thì läy đäi lên đäu träc khi täi Bäc Täng Linh Thiäng nhät cäa Do Thái Giáo. Do Thái Giáo bät buäc mäi ngäi đän bäc täng không đäc đäu trän, täc nhiên là phäi đäi mũ và đä dàng là mũ gä cũng đäc và đàn bà näu không cä mũ thì đäi khăn nên đoàn chúng tôi mäi ngäi đäu cä chiäc nón kät màu träng nên xem nhä đä đäu kiän, ai thích thì läy thêm chiäc “kippah” đä kä niäm.

Ngày xäa phän không đäc cäu nguyän ở Bäc Täng Than Khóc nhäng ngày nay phän đäc bäng quyän nhäng hä cä khu väc cäu nguyän riäng ở phía Nam.

Nhäng thäy giäng Rabbi cäu nguyän ở bäc täng.

Đän gän bäc täng cä rät đông ngäi Do Thái đang thành tâm cung kính cäu nguyän, cäng đäng väi quyän kinh sách đä trên giá gä träc mät, cäng ngäi trên nhäng chiäc ghänhäa màu träng tay cäm sách kinh và nhäng thäy giäng Rabbi mäc đä Veste đen, đäi mũ đen räng vành hai tay ôm bäc täng lâm râm cäu nguyän.

Läi cä nhäng ngäi lính trong quän phäc nhäng đäu đäi “kippah” đang quäy quän väi nhau täng nhäm häc kinh thánh hay gä đä.

Bức Tường Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Trßnh Hßo Tâm / ßnh: Phùng Khßi Tußn
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Nhìn kß lên bức tường phía trên cao thấy có những bức tường trên đó, phía dưới thì phía trong khoßng hßng gißa các tường đá vuông góc với nhau nhßt đßy nhßng mßnh gißy trßng ghi lßi cßu xin và hai lßn mßt năm đßc thu gom hßt đßm chôn trong Núi Olives.

Lịch sử khu vực Núi Đền

Bức Tường Than Khóc là bức tường có công dụng chßn đßt (retaining wall) nằm ở phía Tây Núi Đền (Temple Mount).

Núi Đền đßc Do Thái Giáo tin là nơi Chúa Trßi chßn đß thành lập thế gian, thấy thế loài người là ông Adam đßc Chúa Trßi nên bßng đßt cũng từ nơi đây.

Theo Thánh Kinh Hebrew Núi Đền cũng là nơi ông Abraham đßc Chúa Trßi thß lòng trung thành bằng cách bỏ ông hy sinh con trai mình là Isaac đß tß lß. Ông vẫn là cha của những đứa con đßng, đem con trai Isaac lên núi để nhßng gißt đß tß lß nhßng Chúa cho thiên thần xuống cßn ngăn kßp thßi và ông Abraham đã gißt con dê tß lß thay cho con mình.

Núi Đền cũng là nơi vua Solomon (con của vua David) xây Ngôi Đền Thứ Nhßt vào năm 957 TCN và bị quân Babylon tàn phá năm 586 TCN.

Ngôi Đền Thứ Nhßi đßc xây năm 516 TCN và bị quân La Mã thiêu rßi năm 70 SCN khi xâm chiếm Jerusalem. Dù bao năm phá hủy tàn khßp bên phía nam, người Do Thái vẫn giữ truyền thống là xây lại Ngôi Đền Thứ Ba là ngôi đền cuối cùng từ nơi này nên mỗi khi có nguy hiểm họ vẫn giữ nơi đây.

Vì tính chất linh thiêng nên người Do Thái không dám lên Núi Đền sợ qußy rßy chßn các đßng thần linh nên là nơi Thßng Đß phán truyền trên các tiên nhân các giáo chủ cao cả của Do Thái giáo. Hiện vùng núi này còn chứa các khoßng đá khßc Mười Điều Rßn (Ten Commandments) đang bị vùi lấp dưới đßng tro tàn đß nát của đền thờ bị phá hủy.

Bức Tranh Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tránh Häo Tâm / änh: Phùng Khäi Tuän
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Tä bài đäu xe xuäng Bäc Tänh Than Khäc.

Vä phía ngäng i Häi Giäo, Núi Đän là thánh đäa linh thiêng thä 3 cäa hä, là näi giäo chä Muhammad kät thúc hành tränh đän Jerusalem và đä thăng thiên vä träi täi näi đäy.

Vä väy khi ngäng i Häi chiäm Jerusalem năm 637 SCN, vua Abd al-Malik ibn Marwan đä cho xây đän thä Rock Mosque täi Núi Đän väi väm mái bäng vàng và hoàn tät năm 692 nhä chúng ta thäy ngày nay và là mät trong nhäng đän Häi giäo xäa nhät trên thä giäi i chä sau đän Kaaba ở Thánh đäa Mecca thuäc näc Saudi Arabia là näi trong đäi ngäng i, tän đä Häi Giäo phäi hành häng đän đä mät län.

Cä hai Do Thái Giäo và Häi Giäo đäu xem Núi Đän là Thánh đäa linh thiêng nên näi đäy trä thành đäa đäi mä tôn giäo bä tranh chäp chä quyän nhiäu nhät.

Sau cuäc chiän 6 ngày năm 1967, Israel đä kiäm soát vùng Đông Jerusalem trong đä có Núi Đän khiän khäi Häi Giäo cäc läc phän đäi và Núi Đän Jerusalem là “đäi mäng” trong cuäc cäng thäng giäa Israel và ngäng i Palestine.

Hän nay Israel giao quyän quän lý đän thä Rock Mosque cho mät häi đäng Häi Giäo là Muslim Waqf và đängäi Häi không đä thäa có sä phá hoäi tän näc ngoài, Israel ban hành länh chä có ngäng i Häi giäo đäc đän cäu nguyän hoäc thăm viäng đän thä Rock Mosque mà thôi.

Vä lý do đä mäc dù mäi ngày ở Jerusalem đäu nhìn thäy väm mái vàng läp lánh cäa đän thä Häi huy hoàng nhäng đäan chúng täi không có thăm viäng cũng nhä không đät chân täi Núi Đän. Núi Đän đäc xây quanh bäng mät vòng täng thành hình chä nhät, nghĩa là thành nhä cäa đän thä näm trong thành län Jerusalem và Bäc Tänh Than Khäc cäa Do Thái giäo là phän täng phía Tây bên ngoài cäa vòng täng thành Núi Đän này.

Bức Tường Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tränh Häo Tâm / änh: Phùng Khäi Tuän
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Lịch sử bức Tường Than Khóc

Nhäng mänh gäy ghi läi cäu xin gän trên bäc täng.

Näi quäng träng chúng täi đäng là Western Wall Plaza, täng chiäu cao cäa bäc täng tän nän mäng là 105 ft. (32 m) väi phän lä thiên nhä lên khäi mät đät 62 ft. (19 m).

Bäc täng cä tät cä 45 täng đä chäng lên nhau, 28 täng ä trên mät đät, cän läi 17 täng đäc cän chän đäi đät.

Bäy täng đäu tiên ngäi ta thäy là nguyên thäy đäc xây tä niên đäi vua Herod bäng đä väi cä thä đäc läy tä häm đä ä hang đäng Zedekiah näm đäi khu phä Häi Giäo (Muslim Quarter) hay ä Ramat Shlomo näm cäch 4 km vä häng Tây Bäc thänh cä Jerusalem.

Trung bänh mäi täng đä hänh khäi chä nhät to län näng tä 2 đän 8 tän vä đäc đäc đä o tinh xä o gäc cänh ngay ngän. Bän täng đä kä tiäp đäc thäm väo đäi thäi vua Häi Umayyads väo thä kä thä 7. Mäi bän täng kä tiäp đäc xây đäi thäi Ottoman vä 3 täng trän cäng đäc xây bäi ngäi Häi Sunni khi hä cai quän khu thänh đäa träc 1967.

Theo Thänh Kinh Do Thäi Tanakh, ngäi đän cäa vua Solomon đäc xây trän Núi Đän väo thä kä thä 10 TCN vä bä ngäi Babylon tàn phá năm 586 TCN.

Ngôi Đän Thä Hai đäc hoàn thänh väo năm 516 TCN vä khoäng năm 19 TCN vua Herod bät

Bức Tranh Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tránh Häo Tâm / ánh: Phùng Khái Tuán
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

đäu cho mä räng các công trình ở Núi Đän nên phäi bänh träng diän tích xây đäng bäng cách xây täng chän và đäm đät đá läp bäng trên Núi Đän. Công viäc kéo dài đän 11 năm và nhä thäi tiät Jerusalem lúc đó chä mäa ban đäm nên hä xây đäng täng ban ngày.

Bức Tranh Phía Tây ngày nay chính là mät phän trong täng chän đät thäi Harod. Ngôi đän Harod bä quân lính đä quäc La Mã thiêu räi cùng lúc väi thành Jerusalem vào năm 70 SCN trong cuäc chiän tranh thä nhät giäa Do Thái và La Mã.

Vào nhäng thä kä đäu SCN, quân La Mã cäm ngäi Do Thái cä trú trong thành Jerusalem, thänh thoäng chä cho hä đäc phép đän núi Olives hay Núi Đän đä cä hành viäc thä phäng.

Khi Thiên Chúa Giáo trä thành quäc giäc cäa La Mã đäi thäi vua Constantine I, ngäi Do Thái đäc phép vào thành mäi năm mät län trong ngày thä 9 Tháng Av (theo läch riêng cäa ngäi Do Thái) đä than khóc vä sä mät mát cäa Ngôi Đän täi Bức Tranh Than Khóc.

Theo ký sä hành häng đi tä Bordeaux cäa tác giä vô danh viät năm 333 SCN ghi läi räng: “Ngäi Do Thái đän viäng Täng Đá Moriah (Rock of Moriah, täng đá có mät lä tròn, cä Do Thái và Häi Giáo tin räng là vät thä linh thiêng nhät, hiän täng đá näm giäa đän thä Häi Giáo Dome of the Rock có mái bäng vàng) mäi năm và cäu nguyän, kêu than, xä rách y phäc và räi läi ra đi.”

Đäng chän ăn träa trong cä thành Jerusalem.

La Mã suy tàn đäc thay thä bäng đä quäc Byzantine theo Chính Thäng Giáo, tiäp đän ngäi Häi đánh thäng Byzantine vào năm 638, năm 1517 Ottoman chiäm Jerusalem cho đän Đä Nhät Thä Chiän.

Bức Tranh Than Khóc Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tránh Häo Tâm / ánh: Phùng Khái Tuán
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Trong thái kä Ottoman nhiäu län quân Thäp Tä Chinh tä Âu Châu tiän sang đánh chiäm.

Luôn bä näc khác xâm chiäm, ngäi Do Thái không có cä häi làm chä đät näc cäa mình phäi tha häng lang bät khäp bän phäng träi, hä không đäc phép trä vä đäc u nguyän näi đän thä do Solomon xây däng, là mät trong nhäng tä phä cäa hä đäc nhäc rät nhiäu trong kinh thánh Cä u äc, là cuän kinh chä Nam cäa Do Thái giáo là mät đä o lâu đäi nhät träc cä Thiên Chúa và Häi Giáo.

Thä Chiän Thä Hai chäm đät, Ottoman bäi trän bä xóa tên trên bän đä thä giäi, ngäi Do Thái trä vä đät näc và đät Israel đäc Häi Quäc Liên giao cho ngäi Anh quän trä nhäng các nhóm ä Räp käng chäng nhau liên täc khiän quân Anh kiäm soát không đäc phäi rút lui, đó là cä häi ngàn năm muän thä ngäi Do Thái đäng lên giành đäc läp năm 1948. Cuäc chiän 6 ngày năm 1967 giäa Israel và các nuäc ä Räp xung quanh, ngäi Israel läy lý do truy kích quân Jordan, hä tiän sang Đông Jerusalem lúc đó do Jordan cai trä.

Khi Liên Hiäp Quäc ra länh ngäng bän, quân đäi näc nào ä yên vä trí täi chä thì... quân đäi Israel đã “lä bä” đóng quân ä Đông Jerusalem räi và toàn bä thánh đäa linh thiêng Jerusalem väi biät bao nhiêu thánh tích nhä Mä Chúa, Núi Đän, Bäc Täng Than Khóc, Núi Olives, Vän Gätsimani läi trä vä väi ngäi Israel.

Bánh xe läch sä luôn xoay đän, không mät đä quäc, quyän läc nào tän täi lâu dài, lúc thänh lúc suy, cä häi đän ngäi Israel biät näm läy và hä đã thành công.

Nay đäng träc Bäc Täng Than Khóc cäa ngäi Do Thái, thäy hä thành kính cä u nguyän, ngäi täa ôm bäc täng đá, kä cä u nguyän hàng giä, các thäy giäng Rabbi đäng nghiêm chänh gäc gät cái đäu trong khi các quân nhân nam nä mang súng vui đùa. Hä chiän thäng nhäng không ngä quên trên chiän thäng, hä không tä kiêu vä thành tích cäa mình mà vän đän cä u xin cùng Thäng Đä, biät đâu nhä đó mà Thäng Đä ban än và đän đät cho hä ?

Näu không có Thäng Đä thì niäm tin tôn giáo cũng là säc mänh giúp hä chiän thäng, nhiäu ngäi uäng đäc thä o vô thäng vô phät (chä tän tiän) mà cũng hät bänh, đó cũng là nhä niäm tin.

Bức Tượng Than Khóc ở Jerusalem

Tác Giả: Bài: Tránh Háo Tâm / ánh: Phùng Khái Tuán
Thứ Năm, 03 Tháng 6 Năm 2010 20:51

Há rát tin táng nên sau khi cáu nguyán nhiáu ngái gá mánh ván bác táng, ngát nhánh cá khá mác trên đá, cung kính gói lái làm lá bùa há máng. Ngái khác gái nháng lái cáu xin viát trên nháng mánh giáy tráng nhát vào nháng khe há trên bác táng.

Háng đián thoái Israeli Telephone Company cũng biát cách làm ăn báng cách má ra dách vá chuyán nháng đián thá (fax) cáu xin đán bác táng cho nháng ngái không đán đác thánh đáa.

Ngày 26 Tháng Ba, 2000 Đác Giáo Hoàng John Paul II đát lá thá cáa mình trên bác táng và báu đián Israel đã phát hành tem thá đánh đáu sá kián này.

Trong Tháng Báy, 2008 áng cá viên Táng Tháng Hoa Ká Barack Obama cũng đát lái cáu xin á đây và nhát báo Maariv in trên báo mình.

Nám 2009 Đác Giáo Hoàng Benedict XVI cũng ký thác lái cáu nguyán trên táng và các háng truyán thông cháp ánh nái dung và phá bián trên báo chí. Mái năm có hán 1 triáu mánh giáy cáu xin gán nái đây và đác thu nhát 6 tháng mát lán đám chôn trên Núi Olives là nái ngày xáa Chúa Jesus đã đán cáu nguyán và nghá qua đám.

Nháng di tích khác liên quan đán cuác đái Chúa Jesus quan tráng đái vái Thiên Chúa giáo nháng không quan tráng đái vái ngái Do Thái.

Do Thái giáo gán lián vái kinh thánh Do Thái, xem mình là dân tác đác Tháng Đá chán và há phái giá mái liên há giao ác vái Tháng Đá. Há tin ráng tá phá là ông Adam do Tháng Đá táo đáng, sau đó là Abraham, Moses, Noah, David và Solomon. Solomon đã xây đán thá đá hiáp thông cùng Tháng Đá, nay đán thá không còn náa, chá còn lái bác táng nguyên tháy á phía Tây là di tích duy nhát còn sót lái cáa tá phá nên há rát thành kính đán cáu nguyán, chiêm bái nái đây.